

Beantwoording vragen boekpresentatie ‘Zicht op effectiviteit’

Onderstaande vragen werden op 9 november 2017 tijdens de boekpresentatie van de volledig herziene en geactualiseerde versie van *Zicht op effectiviteit* door bezoekers ingediend¹. Sommige werden plenair besproken. Hieronder de antwoorden van de redactie op alle vragen, met verwijzing naar hoofdstukken uit het boek.

1. Hoe groot is het belang van monitoring om de effectiviteit te consolideren?
Dat belang is heel groot. Er is inmiddels vrij overtuigend aangetoond dat monitoring het effect vergroot (zie Hoofdstuk 1). Wel is het nodig dat dit niet alleen aan het begin en eind van een behandeling gebeurt, maar ook tussentijds en dat de uitkomsten van monitoring met cliënten besproken worden (zie Hoofdstuk 22).
2. Wat is nu beter, meten van bovenaf opleggen, of het helemaal loslaten en de vragen laten ontstaan vanuit de praktijk, dus volledig aansluiten bij wat men wil weten?
Dat is niet zwart-wit te stellen. Wat is van bovenaf? Vanuit beleidsmakers of financiers, vanuit directies? Los daarvan, vragen over wat men wil weten kunnen op allerlei niveaus ontstaan, vanaf de werkvloer tot het ministerie van VWS. Belangrijk is dat actoren op die niveaus die vragen kunnen stellen en vervolgens met de andere actoren in gesprek raken over achtergronden en nut van hun vragen, de bruikbaarheid van de antwoorden en de wijze van onderzoeken. Ook onderzoekers zijn deelnemers aan dit gesprek (zie Hoofdstuk 2).
3. Hoe kan je een kosteneffectiviteitsanalyse koppelen aan een N=1 studie?
In de meest recente stand van zaken van kosteneffectiviteitsonderzoek (zie Hoofdstuk 21) is dit geen thema. Voorstelbaar is dat dit wel zou kunnen, uit geaggregeerde N=1 studies (zie Hoofdstuk 15) naar het effect van een bepaalde interventie kan vervolgens de kosteneffectiviteit berekend worden voor die interventie. Bijkomend voordeel is dan ook dat er gemakkelijker subgroepen te maken zijn van jeugdigen en hun gezinnen bij wie de kosteneffectiviteit verschillend kan uitvallen. In onderzoek met groepsgemiddelden is dat veel lastiger.
4. Welk hoofdstuk of thema (uit het nieuwe boek) zal het meest ‘teweeg brengen’ bij jeugdhulporganisaties?
Als het goed is zal het lezen van dit boek voor werkers in jeugdhulporganisaties een ‘feest van herkenning’ moeten zijn. Men wist het eigenlijk al, het punt is dat men het nu ook moet gaan doen. Daar kan dit boek informatie voor aandragen, maar werkers in jeugdhulporganisaties moeten er ook rijp voor zijn om die informatie op waarde te kunnen schatten en bereid zijn ernaar te handelen. Hoofdstuk 5 zou kunnen helpen de ogen te openen, de checklist in de Bijlage van dit hoofdstuk kan als ‘self-assessment’ dienen. Deze checklist is ook los te downloaden van <http://www.sejn.nl/handboek-zicht-op-effectiviteit/>

---

¹ Yperen, T.A. van, Veerman, J.W. & Bijl, B. (Red.). (2017). *Zicht op effectiviteit. Handboek voor resultaatgerichte ontwikkeling van interventies in de jeugdsector*. Rotterdam: Lemniscaat.

5. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle kennis en ontwikkelingen met betrekking tot effectiviteit binnen individuele instellingen gemeengoed wordt?
- Dat is een kwestie die twee kanten heeft: (1) het weet hebben van de wetenschappelijke evidentie dat het meten van effecten lonend is, interventies worden er effectiever door; en (2) de interesse en bereidheid van werkers om hiermee aan de slag te willen gaan. Het weet hebben alleen is niet voldoende, als die kennis er is (zie o.a. Hoofdstuk 1), blijft het nog wel een uitdaging hoe je interesse en bereidheid van medewerkers wekt. Binnen instellingen zal dit moeten komen van werkers op sleutelposities, zoals gedragswetenschappers. Zij moeten laten zien dat ze zonder informatie over effectiviteit hun werk niet goed kunnen doen. Hoofdstuk 5, 7 en 8 geven hiervan illustraties.*
6. Welk hoofdstuk van het nieuwe boek zal ik als eerste lezen en zet me ertoe de rest van het boek ook letter voor letter te lezen?
- Het klassieke antwoord zou zijn: lees eerst Hoofdstuk 1, dan heb je een overzicht van de meest belangrijke thema's. Maar het betere antwoord is: lees eerst de inhoudsopgave en kies daarna het hoofdstuk dat het meest je interesse wekt.*
7. Wat maakt dit boek geschikt voor de bachelor opleiding Social Work bij het 'onderzoekend vermogen' van studenten of sociaal werkers?
- Het centrale thema van dit boek is dat je zonder zicht op resultaten je werk niet goed kan doen, zowel wat betreft de behandeling van een individuele jeugdige en zijn gezin als wat betreft het onderhouden en verbeteren van een interventie. Wie deze boodschap serieus neemt wordt vanzelf nieuwsgierig en daarmee is zijn of haar onderzoekend vermogen aangewakkerd. Hoofdstuk 5, 7 en 8 geven hier voorbeelden van, de hoofdstukken in Deel 3 geven suggesties hoe men zelf onderzoek kan aanpakken.*
8. Hoe kunnen we in praktijkgestuurd onderzoek de effectiviteit van elementen onderzoeken?
- Dat is een belangrijk thema dat de komende jaren steeds meer aandacht zal krijgen (zie Hoofdstuk 23). Elementen zijn vaak wel afzonderlijk te benoemen (zie Hoofdstuk 3), maar het blijft een uitdaging om elementen afzonderlijk te onderzoeken, meestal maken ze deel uit van een protocol van waaruit ze in een praktijksituatie moeilijk te isoleren zijn en daarom ook moeilijk op hun specifieke effect te onderzoeken zijn. Met name N=1 onderzoek zou hierbij helpend kunnen zijn (zie Hoofdstuk 15).*
9. Is voor een effectieve implementatie van RGOi, nu de verantwoordelijkheid van preventie en jeugdhulp decentraal belegd is, niet een centraal gesitueerde (maar decentraal gevoede) instantie nodig?
- Een centrale 'vraagbaak' gekoppeld aan een aanbod van cursussen en trainingen op maat zou mooi zijn. Deze kunnen, zoals nu ook al gebeurt, aangeboden worden door verschillende organisaties. Het gevaar van versnippering in visie en methoden kan tegengegaan worden door die organisaties elkaar in een samenwerkingsverband te laten ontmoeten. Dat is precies de functie van het SEJN, die op dit punt wellicht nog wat prominenter uitgewerkt kan worden. Een voorbeeld in dit boek is dat de vier auteurs van Hoofdstuk 18, over een cursus 'Werken met vragenlijsten', ten tijde van schrijven bij verschillende organisaties van het SEJN werkzaam waren.*

10. Moeten we als onderzoekers het ‘value based’ uiteindelijk niet aan de politiek overlaten?
Daar is wat voor te zeggen, maar het centrale thema van dit boek is dat dergelijke thema’s door alle relevante actoren uit praktijk, beleid en onderzoek aan de RGOi-tafel besproken moeten worden (zie Hoofdstuk 2 en 23). Dat creëert wederzijds begrip en draagvlak. Dat neemt niet weg dat besluiten over dit thema uiteindelijk door de politiek (locaal, provinciaal en landelijk) genomen zullen worden.
11. Zijn er ook lijsten meegenomen (in het boek) die stapsgewijze effectiviteit meten, zoals ORS/SRS? Zijn er verschillen met de ‘grote’ effectiviteit in de aanvang- en eindmeting?
Op het gebruik van lijsten als ORS/SRS wordt niet specifiek ingegaan. Wel worden ze kort besproken in Hoofdstuk 7 en wordt ernaar verwezen in Hoofdstuk 16. Regelmatig komt in het boek het belang van herhaalde metingen naar voren, dus ook metingen tijdens de interventie, dit geeft mogelijkheden tot bijsturing tijdens de interventie (zie o.a. Hoofdstuk 15). In feite gaat de meeste literatuur over de effecten van ROM over herhaalde metingen. Uit de meta-analyses van het effect van ROM zou men daarom kunnen afleiden dat met name het herhaald meten tot meer effectiviteit leidt, over het effect van alleen voor- en nametingen is minder bekend. Het is dan wel van belang dat de uitkomsten van de herhaalde metingen door de behandelaar met zijn of haar cliënten besproken worden, dit biedt mogelijkheden tot bijsturing.
12. Op welk hoofdstuk zijn jullie het meest trots?
Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Wat we wel kunnen zeggen is dat we er trots op zijn dat in totaal 27 gastauteurs hebben meegewerkt aan het boek. Hun hoofdstukken staan met name in Deel 2 en voor een deel ook in Deel 3 van het boek.